

Ігор Павлович Білецький

кандидат філософських наук,

доцент кафедри теорії культури і філософії науки

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,

майдан Свободи 4, м. Харків, 61022, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-4995-7842>

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ І КЛАСИФІКАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ЗАХІДНИХ І СХІДНИХ ПАРАДИГМ ФІЛОСОФУВАННЯ

Стаття присвячена питанням феноменології та класифікації ідентичностей. Відзначається, що запропонована сучасним дослідником Карлом Труменом теорія еволюції ідентичностей у західній культурі, яка виділяє шлях від політичної ідентичності через релігійну до психологічної, є неповною і, взагалі, поєднує різні рівні ідентичностей. Ми пропонуємо застосувати феноменологічний підхід задля аналізу феномену ідентичності і, виходячи з концепції Е. Гуссерля про ейдетичне та психофізичне его, пов'язуємо феномен ідентичності саме з останнім. Далі ми використовуємо концепцію М. Бубера про два різні типи інтенціональностей: Я – Ти та Я – Воно; і доповнюємо її нашою теорією розрізнення вже різних типів інтенціональності Я – Ти, а саме Я – Ти Свій, Я – Ти Інший, Я – Ти Чужий. Інтенціональність Я – Ти Свій проявляє себе у племінній ідентичності (розвивається в процесі безпосередніх інтеракцій між людьми), Я – Ти Інший у релігійній та національній (уявних ідентичностях), Я – Ти Чужий у цивілізаційній та загальнолюдській ідентичностях (абстрактних). Також ми пропонуємо розділяти на соціально-політичні (зовнішні і самодостатні) і соціально-психологічні (внутрішні, такі, які розвиваються всередині соціально-політичних). До соціально-політичних ми відносимо зазначені племінні, релігійні, національні, цивілізаційні; а до соціально-психологічних сімейні, гендерні, класові, професійні, субкультурні тощо.

Ключові слова: **феноменологія, ідентичність, інтенціональність, психофізичне его, Я – Ти Свій, Я – Ти Інший, Я – Ти Чужий, політична, племінна, національна, релігійна, цивілізаційна ідентичності, парадигма, західна, мусульманська, індійська, китайська цивілізації.**

Як цитувати: Білецький, І., (2026). Феноменологія і класифікація ідентичностей у контексті західних і східних парадигм філософування. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Теорія культури і філософія науки», (73), 96-102.*
<https://doi.org/10.26565/2306-6687-2026-73-11>

In cites: Biletsky, I., (2026). Phenomenology and Classification of Identities in the Context of the Western and Eastern Paradigms of Philosophizing. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Theory of Culture and Philosophy of Science, (73), 96-102.*
<https://doi.org/10.26565/2306-6687-2026-73-11> [In Ukrainian]

Сучасний англійський дослідник Карл Трумен у своїй книзі «Еволюція сучасної ідентичності» виділяє три варіанти ідентичностей, через домінування яких пройшла західна культура в різні історичні періоди: політичну (в часи античності, коли людина ідентифікувала себе зі своїм містом, яке зазвичай виступало самодостатньою політією) [18, с. 66], релігійну (в часи середньовіччя, коли людина ототожнювала себе зі своєю релігією (конфесією)) [18, с. 67] та психологічну (XX – XXI ст, ідентифікація носить переважно індивідуальний характер і пов'язується з гендером, сексуальними вподобаннями, інтересами тощо) [18, с. 68]. Очевидно, що наведений перелік можна було б доповнити також національною (етнічною) ідентичністю, соціально-класовою тощо. . В сучасному гуманітарному дискурсі згадують також групову, соціокультурну, просторово-територіальні [20], професійну [21]. Однак, при цьому є очевидним, що зазначені ідентичності та психологічні типи (власне у Трумена йдеться радше про останні) не є співмірними, а також, що одні з них можуть поєднуватися з іншими

(наприклад гендерні з політичними, чи національні з релігійними), а отже наведена Труменом класифікація потребує певних уточнень. Власне це і є метою даної статті, тобто запропонувати уточнену й більш обґрунтовану систему класифікації існуючих (чи таких, які колись існували) ідентичностей. Пропонується зробити це за допомогою феноменологічного аналізу [17]. Тобто, завданнями статті будуть феноменологічний аналіз явища ідентичності як такої, виявлення базових аспектів формування різних типів ідентичності та укладання певної загальної схеми існуючих ідентичностей.

Едмунд Гуссерль, засновник феноменології як окремого напрямку у філософії, розрізняв ейдетичне і психофізичне его: ейдетичне є аподиктичним (тобто таким, без якого неможливо уявити потік феноменів свідомості), психофізичне ж є лише одним із феноменів у загальному потоці. Ейдетичне его є ніщо, свого роду нуль чи початок координатної системи, через яку проходить потік феноменів свідомості [12, с. 153]. Якщо ж це розглядати крізь призму суб'єкт-об'єктної дихотомії, то суб'єкт буде виступати активним, діючим началом, а об'єкт началом пасивним, тим, на що направлена активність суб'єкта; а процес рефлексії щодо себе як суб'єкта, тобто того, з чим ми себе ототожнюємо, буде являти собою процес об'єктивації, в ході якого наше психофізичне его буде ставати об'єктом, а не суб'єктом, тобто об'єктивуватися, відділятися від суб'єкта, тобто від себе самого. Тобто в процесі рефлексії, пізнання себе, я себе об'єктивую, подумки відділяючи себе від свого тіла, своїх характеру і темпераменту, своїх спогадів, смаків, уподобань etc.

Але мислити й уявляти можна лише щось, а не ніщо, як стверджували філософи, починаючи від Парменіда. Отже, я волю бути чимсь (кимсь), тобто ототожнювати себе з певним образом, відторгнутим від себе об'єктом чи психофізичним его, яке власне і є базою будь-якої ідентичності. Відповідно, питання про ідентичність – це питання про те, звідки береться і як формується психофізичне его. «Усі ми значною мірою складаємося з нашої пам'яті. А ця пам'ять значною мірою складається із забуття», - пише Хорхе Луїс Борхес [6, с. 63]. Людина є істотою соціальною, внутрішній світ людини чи її пам'ять, її психофізичне его як його відображення та розширення є результатом інтеріоризації зовнішніх соціально-смыслових інтеракцій, або, якщо цитувати Емілія Дюркгайма, людина в суспільстві – це суспільство всередині людини (цит. по [22]). Тобто, людина та її свідомість – це пам'ять, яка містить у собі відбитки зазначених інтеракцій. Інтеріоризація є лише частково усвідомленою і, відповідно, породжує відчуття ідентичності. Усвідомлені частини інтеріоризованого складають нашу пам'ять, неусвідомлені її приховану частину. Ми не відчуваємо цю останню, але вона нікуди не дівається й продовжує впливати на те, яким чином ми структуруємо усвідомлену частину.

Ідентичність передбачає (принаймні до певної міри) афективний характер, тобто ототожнення себе з чимось явним чи уявним включає певну прив'язаність до образу цього чогось [19]. Афекти, викликані відповідними подіями та переживаннями, інтеріоризуються й прив'язують особистість до цих образів. Іншими словами, саме афекти ставлять ейдетичне его в центр координатної системи середовища відповідних феноменів. Таким чином, політична ідентичність у часи античності породжується афектами суспільно-політичного життя античних полісів; а релігійна ідентичність часів середньовіччя, релігійними афектами. Коли ж у XX столітті ідеалом стає суспільство загального добробуту, то на зміну релігійній (християнській) ідентичності приходять афекти переважно особистого характеру, що власне породжує згадану раніше психологічну ідентичність, а також т.зв. людину психологічну [18, с. 181-196]. Аналогічно, ситуація секуляризації та загострення соціальних проблем та неможливість ефективного розв'язання класових конфліктів у XIX століття актуалізували класову ідентичність (звідки відповідні теорії класової боротьби та експлуатації в XIX столітті); і так само секуляризація та загострення національно-етнічних суперечностей актуалізували національно-етнічні ідентичності (та теорії націоналізму).

Є очевидним, що зазначені типи ідентичностей спираються на різні типи соціальних інтеракцій і, відповідно, різні види афектів. Первинні форми людської самоорганізації – це сім'я і плем'я. Сім'я є одиницею самоорганізації, яка спирається на певні базові інстинкти (певні форми сімейної організації спостерігаються уже у багатьох тварин), конкретна ж форма сімейної організації визначається значною мірою зовнішніми чинниками. Очевидно також, що сім'я не є самодостатньою формою людської організації, але потребує якоїсь ширшої форми організації суспільства. Історично першою такою формою було первісне плем'я. Його чисельність варіювалася від приблизно п'ятисот (мінімальна кількість, необхідна для забезпечення шлюбних відносин усередині своєї групи) до півтори тисячі осіб

(максимальна кількість, яка може підтримувати спільні форми життя без спеціальних інститутів). Якщо кількість первісного племені перевершувала півтори тисячі осіб, то частина людей відділялася йшла в інше місце. Таким чином люди заселили всі території земної кулі, придатні до проживання [2, с. 29]. Тобто, плем'я – це ті люди, з якими я постійно і безпосередньо взаємодію, маю спільні з ними пам'ять та смислові коди, які складають основу культури або того, за посередництва і в рамках чого функціонує моя свідомість; ці коди визначають конкретні форми інтеракцій з членами племені і, будучи інтеріоризованими, вони складають основу мого внутрішнього світу і, відповідно, моєї ідентичності. Саме вони стають основою того типу інтенціональності, яку М. Бубер чи Е. Левінас визначали як відносини Я – Ти (на протизагу відносинам Я – Воно чи відносинам з предметами) [7, с. 29-30]. Той, хто не є членом племені може сприйматися крізь призму Я – Воно, на нього не обов'язково розповсюджуються ті обмеження, які накладає інтенціональність Я – Ти. Або, якщо сформулювати це іншими словами, то ми маємо інтенціональність Я – Ти (Свій) (з ким ми маємо спільні смислові коди та ідентичність) та Я – Ти (Інший) (тобто подібний до мене, але відмінний, з іншими кодами та ідентичністю). Саме такий принцип розрізнення ми візьмемо за основу для подальшого аналізу різних типів ідентичності.

Політична ідентичність часів античності, про яку власне пише Трумен, діє так само, як і племенна ідентичність у первісному племені. Людина ідентифікувала себе зі своїм містом, населення якого часто не набагато перевищувала чисельність первісного племені. Збільшення чисельності населення на одиницю площі призводило до утворення різноманітних угруповань чи партій у місті, що породжувало інтенсивну боротьбу, яка забирала чи не всі вільні сили тогочасного міського суспільства і власне породжувала політичну ідентичність, згадану Труменом. У будь-якому разі йдеться про ідентичність, яка породжувалася самим щоденним життям, щоденними інтеракціями з тими людьми, які жили поруч і були більш менш особисто знайомими [10]. Тобто йдеться про феномени безпосереднього досвіду та їх інтеріоризацію.

Політична ідентичність часів античності не знала індивідуальності чи приватності: людина, яка не брала участі у суспільно-політичному житті, викликала нерозуміння. Приватність та індивідуальність з'являються пізніше, в часи Римської імперії. Імперія як глобальне утворення підноситься над окремою особою, яка втрачає можливість безпосереднього впливу на його діяльність. Це призводить до відчуття відділеності, відділеності від глобалізованого соціуму, чужого й далекого людині. Індивідуальність таким чином – це той самий внутрішній світ чи інтеріоризовані смислові коди, але світ і коди, абстраговані від свого джерела в лиці суспільства. Однак, при цьому я не обов'язково залишаюсь сам один, навколо мене може виникати певне коло близьких, друзів, товаришів, тобто щось, що являє собою певну подобу племені чи роду. Тобто, тут ми знову одержуємо два типи інтенціональності Я – Ти Свій (моє близьке коло) та Я – Ти Інший (мешканець імперії), і відчуття індивідуальності розвивається у відношенні до цього останнього. Ти Інший може ставати ближчим, аж до Ти Свій, а може ставати ще дальшим, Ти Ворогом, варваром, чужинцем і т.п., в залежності від того, як і в якому напрямку йде інтеріоризація абстрагованих смислових кодів. Відповідно, імперії можуть розпадатися (феноменологічною передумовою такого розпаду виступає відчуження від Я Іншого), а можуть розвиватися в напрямку т.зв. національних держав (якщо Я Інший еволюціонує в напрямку Я Свого). Національні держави, з якої б точки зору ми їх не розглядали, чи то примордіаліської, чи то конструктивіської, передбачають зв'язку між державою та нацією як уявною спільнотою. Члени нації, будучи особисто незнайомими, тим не менш уявляють себе як членів єдиного близького кола Своїх. Тобто, тут ми маємо ідентичність, яка спирається на спільну уяву, а ця остання спирається на спільні інтеріоризовані смислові коди. Першими кодами такого типу, ще починаючи від часів пізньої античності, стали коди релігійні: юдейські, християнські, мусульманські; і відповідно релігійні ідентичності.

Релігійна ідентичність – це ідентифікація себе з певною глобальною ідеєю так само абстрактного характеру, але такою, яка ніби входить усередину внутрішнього світу й заповнює його через відчуття своєї причетності до неї. Перші політичні нації сучасного типу формувалися навколо релігійної ідентичності [9, с. 28-32]. Чи не першою такою нацією стали давні євреї, семітський народ, що вибудував свою національну ідентичність навколо своєї релігії [16, с. 268-270]; далі, після розпаду Західної Римської імперії починається довгий та звилистий процес формування християнських націй, що йшов від намагань вибудувати єдину християнську ідентичність у єдиній універсальній державі імперського типу. Остання щоправда так і не склалася: ані держава, ані релігійно-державницька ідентичність. Справа в

тому, що, якщо ми виходимо з того, що релігія – це система зв'язку між звичайним та іншим (трансцендентним, духовним) аспектами реальності, а також того, що в основі релігії лежить насамперед містичний досвід останнього, який носить індивідуальний характер і досягається за допомогою спеціальних технік і переважно в усамітненні, що є прямо протилежним до активних форм соціального та політичного життя, то в такому разі ми приходимо до того, що будь-яка масова релігійна ідентичність, навколо якої об'єднуються великі групи людей, є суто абстрактною, такою, що спирається на суто абстрактні для більшості з цих людей ідеї та уявлення [4]. Такий абстрактний характер сам по собі дає непогану основу для того, щоб створити імперію, але не спільну ідентичність, яка могла б надовго об'єднати великі групи людей. Така ідентичність включає всі три варіанти інтенціональності: Я – Ти Свій, Я – Ти Чужий і навіть Я – Ти Ворог. Відповідно, історичні процеси в Європі (частково також на інших континентах) породили не єдину християнську націю, а багато різних. Аналогічну ситуацію ми маємо з мусульманською ідентичністю та мусульманськими націями.

Як показує досвід, імперії або розпадаються, або перетворюються на яку таку форму національних держав (Індія, Китай), сучасний світ – це переважно світ національних держав та відповідно національних ідентичностей. Чим це можна пояснити? Як це пояснює Брюс Буено де Мескіта, національна держава (держава спільної політичної нації) є найоптимальнішим способом співжиття, оскільки в містах-державих суспільне життя є аж занадто активним і не може стабілізуватися, а в імперіях все керується згори і тому спільної ідентичності та цінностей просто не може виникнути [13, с. 239-242]. Таким чином, національна держава – це оптимальний варіант, золота середина між двома крайностями. Відповідно, якщо нація є уявленою спільнотою [1], то саме в таких державах формуються найбільш усталені ідентичності, які в подальшому, після розв'язання найбільш гострих суперечностей, дозволяють актуалізувати людину психологічну з її гендерними та іншими ідентичностями. Як показує досвід XIX – XX століть, особливо актуальними стають ідентичності, що виникають в результаті поєднання двох чи більше різновидів афектів, наприклад, соціально-економічних та національно-етнічних. Саме цим, зазвичай, пояснюють формування Європейської цивілізації у XX столітті у формі спільноти національних держав або перемогу українофільства над москвофільством у Східній Галичині на початку XX століття [11].

Глобальні ж чи т.зв. світові релігії (плюс індуїзм) стають у подальшому основою для цивілізаційних ідентичностей. Раніше ми згадували також про цивілізації та цивілізаційні ідентичності (в сучасному світі їх чотири – Західна, Мусульманська, Індійська і Китайська) [3]. Цивілізація намагається досягти певної єдності у формі чи то імперії, чи то просто вільної асоціації (як, наприклад, Євросоюз), у рамках яких просуваються у бік ідентичності національні.

Інтеціональність, починаючись від ейдетичного Я як початку координат, рухається в напрямку певного обрію, представленого зокрема людством у цілому. Мовляв, усі ми є людьми і всі ми є однаковими по-суті. Однак це «по-суті» є лише абстракцією, яку важко уявити в реальному житті, в якому ми сприймаємо один одного людьми не лише за суто зовнішніми ознаками, але також за діями, поведінкою. Існують національні чи етнічні ідентичності досить таки близькі за своїми репрезентаціями, які передбачають схожу культуру, і відповідно, ми можемо говорити також про певні наднаціональні чи цивілізаційні ідентичності. Тобто, існують окремі цивілізації як наднаціональні спільноти, які характеризуються власними цивілізаційними ідентичностями, що спираються на власні підходи, технології та системи цінностей та уявлень, що визначають їх геополітику [15], а також ресурсами (насамперед людськими), необхідними для реалізації останніх. Раніше ми висували тезу про те, що в сучасному світі можна говорити лише про чотири цивілізації: західну (європейська чи північноамериканська ідентичність, західні соціальні, гуманітарні та сциєнтиські технології, населення Європи, США, Австралії, Канади, Нової Зеландії як людський ресурс), мусульманську (мусульманська ідентичність, соціальні технології, що спираються на принципи шариату, населення мусульманських країн), індійську (ідентичність, що спирається на ведичну культуру, ведичні гуманітарно-соціальні технології, населення Індії і частково деяких інших сусідніх до Індії країн), китайську (китайська ідентичність, організмична система уявлень та технологій, також частково абсорбована китайськими комуністами, населення Китаю як ресурс) [3].

Висновки можна представити у виді невеликої таблиці, в якій ми розподілимо різновиди розглянутих ідентичностей за видами інтенціональностей

Табл. 1. Висновки

Інтенціональність	Соціально-політичні ідентичності	Соціально-психологічні ідентичності
Я – Ти Свій	Племінна ідентичність	Сімейні, гендерні, командні, субкультурні і т.п. ідентичності.
Я – Ти Інший, Я – Ти Свій уявний	Релігійна та національна ідентичність	Класові, гендерні, командні, субкультурні і т.п. ідентичності в сучасному суспільстві.
Я – Ти Інший, Чужий	Цивілізаційна та загальнолюдська ідентичності.	

Тут соціально-політичні ідентичності виступають як самодостатні форми, на основі яких об'єднуються суспільства; соціально-психологічні не є самодостатніми, але розвиваються як внутрішні варіації всередині соціально-політичних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андерсон Бенедикт. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / пер. з англ. Віктор Морозов. – Київ: Критика, 2001. – 272 с.
2. Башлер Жан. Нарис загальної історії / Пер. з французької Є. Марічева – Київ: Ніка-Центр, 2005. – 392 с.
3. Ігор Білецький. АНТРОПОЛОГІЧНІ ТА АКсіОЛОГІЧНІ ПІДВАЛИНИ ЦИВІЛІЗАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ // Матеріали міжвузівського міського науково-практичного семінару ФІЛОСОФІЯ В АКсіОСФЕРІ ГЛОБАЛІЗУЮЧОГО СОЦІУМУ, (PHILOSOPHY IN THE AXIOSPHERE OF THE GLOBALIZING SOCIETY) Присвяченого Всесвітньому Дню філософії 16 -17 листопада 2023 р. – с. 49-50.
4. Білецький І.П. Містика і політика в античній і китайській філософських парадигмах. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки». 2020. №61. С. 53-60. <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2020-61-06>
5. Борділовська Олена. Коротка історія Індії. Єдність у відмінностях / Олена Борділовська. – Київ: Віхола, 2026. – 312 с.
6. Борхес Хосе Луїс. Час / Борхес, неписаний. Есе / Переклад з іспанської Галини Грабовської. – Львів: Видавництво Анетти Антоненко, 2024. – 76 с.
7. Бубер Мартін. Я і Ти. Шлях людини за хасидським вченням /Пер. з німецької В. Терлецького та Н. Спринчан. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. – 272 с.
8. Верлока Володимир. ІДЕНТИЧНІСТЬ: від феноменології до етики / Філософська думка, 2015, № 6 URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/194-Article%20Text-379-1-10-20170511.pdf
9. Газоні Йорам. Чеснота націоналізму /пер. з англ. Олег Качала. – Київ: Наш формат, 2025. – 256 с.
10. Голоденко Олена. □Аналіз теоретичних підходів до вивчення феномену ідентичності в соціогуманітарних науках / Соціологічні студії, 2013, № 1 (2) URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/9800> URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b7f99b3d-4139-4b74-84c2-7a4bf7de3f4b/content>
11. Грицак Ярослав. Книга Пророк у своїй Вітчизні. Франко та його спільнота (1856—1886) / Грицак Я. – Харків: Фоліо, 2024. – 800 с.
12. Гуссерль Е. Картезіанські медитації. Вступ до феноменології / пер. з нім. Андрій Вахтель. – Київ: Темпора, 2021. – 304 с.
13. Буено де Мескіта Брюс. Винайдення влади. Королі, папи і розквіт Заходу / пер. з англ. Катерина Диса. – Київ: Лабораторія, 2025. – 368 с.

14. Кін Джон. Найкоротша історія демократії / пер. з англ. Олександр романюк. – Біла Церква: ВД «АТЕНА», 2026. – 256 с. 148
15. Крючков Дмитро Вікторович. ФІЛОСОФІЯ ГЕОПОЛІТИКИ: МІФИ ТА МАНІПУЛЯЦІЇ / Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Серія «Теорія культури і філософія науки», 2025, випуск 72. – с. 69-74. <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2025-72-09> URL: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/view/28239/24752>
16. Рассел Бертран. Історія західної філософії / пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. – Київ: Основи, 1995. – 759 с.
17. Руденко Юлія Юріївна. Місце національної ідентичності в системі ідентичностей: теоретичний та практичний виміри / Теорія та історія політичної науки, Випуск 2. 2020. – с. 19-24. <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2020-2-19-24> URL: https://politicus.od.ua/2_2020/3.pdf
18. Трумен Карл. Еволюція сучасної ідентичності: культурна амнезія, експресивний індивідуалізм і шлях до сексуальної революції / пер. з англ. В'ячеслав Дорошенко. – Київ: Наш Формат, 2025. – 400 с.
19. Шмиглюк О. Г. ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ТА СТРУКТУРА ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В РАННЬОМУ ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ / Теорія і практика сучасної психології 2020 р., № 1, Т. 2. <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2020.1-2.32>
20. ЯВІР ІСКРА Борис. Ідентичності / Збруч, 12.11.2014 URL: <https://zbruc.eu/node/29060>
21. Яцина Олена Федорівна. ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ТРАНСФЕСІОНАЛА / Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») No 1(6) 2022. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1\(6\)-487-498](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1(6)-487-498) URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/964/963>
22. Wilber Ken. The Spectrum of Consciousness // URL: <https://www.crisrieder.org/thejourney/storage/2024/06/The-Spectrum-of-Consciousness-Ken-Wilber.pdf>

Стаття надійшла до редакції 17.01.2026
Стаття рекомендована до друку 30.04.2026

Переглянуто 27.02.2026
Опубліковано 25.05.2026

Igor P. Biletsky, PhD in Philosophy, Associate Professor of the Department of Theory of Culture and Philosophy of Science V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq. 4, Kharkiv, 61022, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-4995-7842>

PHENOMENOLOGY AND CLASSIFICATION OF IDENTITIES IN THE CONTEXT OF THE WESTERN AND EASTERN PARADIGMS OF PHILOSOPHIZING

The article is devoted to the issues of phenomenology and classification of identities. It is noted that the theory of the evolution of identities in Western culture, proposed by modern researcher Carl Trueman, which distinguishes the road from the political identity through the religious to the psychological, is incomplete and, in general, combines different levels of identities. We propose to apply a phenomenological approach to the analysis of the phenomenon of identity and, basing on E. Husserl's concept of the eidetic and psychophysical ego, we associate the phenomenon of identity with the latter. Next moment is that we use M. Buber's conception of two different types of intentionalities: I - You and I – It. We supplement this conception with our theory of distinguishing between different types of the I - You intentionality, namely I - You Our Own, I - You the Other, I - You the Alien. The intentionality I - You Our Own manifests itself in tribal identity (develops in the process of direct interactions between people), I - You the Other in religious and national (imaginary) identities, I - You the Alien in civilizational and universal (abstract) identities. We also propose to divide the identities into socio-political (external and self-sufficient) and socio-psychological (internal, those that develop within the socio-political). We include the aforementioned tribal, religious, national, and civilizational identities in the socio-political group; and the family, gender, class, professional, subcultural, etc. in socio-psychological identities.

Keywords: phenomenology, identity, intentionality, psychophysical ego, I – You Our Own, I – You the Other, I – You the Alien, political, tribal, national, religious, civilizational identities, paradigm, Western, Muslim, Indian, Chinese civilizations.

REFERENCES

1. Anderson Benedict. Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism / . – Kyiv: Kritika, 2001. – 272 p. (in Ukrainian)
2. Baechler Jean. An outline of general history / – Kyiv: Nika-Center, 2005. – 392 p. (in Ukrainian)

3. Igor Biletsky. ANTHROPOLOGICAL AND AXIOLOGICAL FOUNDATIONS OF CIVILIZATIONS IN THE MODERN WORLD // Materials of the interuniversity city scientific and practical seminar PHILOSOPHY IN THE AXIOSPHERE OF THE GLOBALIZING SOCIETY, Dedicated to World Philosophy Day, November 16-17, 2023 – p. 49-50. (in Ukrainian)
4. Biletsky I.P. Mysticism and politics in ancient and Chinese philosophical paradigms. Bulletin of the V.N. Karazin Kharkiv National University. Series "Theory of Culture and Philosophy of Science". 2020. No. 61. P. 53-60 <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2020-61-06> (in Ukrainian)
5. Bordilovskaya Olena. A Short History of India. Unity in Differences / Olena Bordilovskaya. Kyiv: Vikhola, 2026. – 312 p. (in Ukrainian)
6. Borges José Luis. Time / Borges, Unwritten. Essays – Lviv: Anetta Antonenko Publishing House, 2024. – 76 p. (in Ukrainian)
7. Buber Martin. I and You. The Path of Man According to Hasidic Teachings – Kyiv: SPIRIT AND LITERA, 2012. – 272 p. (in Ukrainian)
8. Verloka Volodymyr. IDENTITY: From Phenomenology to Ethics / Philosophical Thought, 2015, No. 6 URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/194-Article%20Text-379-1-10-20170511.pdf> (in Ukrainian)
9. Gazoni Yoram. The Virtue of Nationalism. – Kyiv: Nash format, 2025. – 256 p. (in Ukrainian)
10. Golodenko Olena. Analysis of theoretical approaches to the study of the phenomenon of identity in the socio-humanitarian sciences / Sociological Studies, 2013, No. 1 (2) URL: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/9800> (in Ukrainian)
11. Hrytsak Yaroslav. The Prophet in His Homeland. Franko and his community (1856-1886) / Hrytsak Ya. – Kharkiv: Folio, 2024. – 800 p. (in Ukrainian)
12. Husserl E. Cartesian Meditations. Introduction to Phenomenology / – Kyiv: Tempora, 2021. – 304 p. (in Ukrainian)
13. Bueno de Mesquita Bruce. The Invention of Power. Popes, Kings and the Birth of the West. – Kyiv: Laboratory, 2025. – 368 p. (in Ukrainian)
14. Keane John. The Shortest History of Democracy. – Bila Tserkva: ATHENA Publishing House, 2026. – 256 p. 148 (in Ukrainian)
15. Kryuchkov Dmitry Viktorovich. PHILOSOPHY OF GEOPOLITICS: MYTHS AND MANIPULATIONS / Bulletin of the V.N. Karazin Kharkiv National University Series "Theory of Culture and Philosophy of Science", 2025, issue 72. – pp. 69-74. <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2025-72-09> URL: <https://periodicals.karazin.ua/thcphs/article/view/28239/24752> (in Ukrainian)
16. Russell Bertrand. History of Western Philosophy. – Kyiv: Osnovy, 1995. – 759 p. (in Ukrainian)
17. Rudenko Yulia Yuriivna. The place of national identity in the system of identities: theoretical and practical dimensions / Theory and history of political science, Issue 2. 2020. – pp. 19-24. <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2020-2-19-24> URL: <https://politicus.od.ua/2020/3.pdf> (in Ukrainian)
18. Trueman Karl. The Rise and Triumph of the Modern Self. Cultural Amnesia, Expressive Individualism and the Road to the Sexual Revolution. – Kyiv: Nash Format, 2025. – 400 p. (in Ukrainian)
19. Shmyglyuk O. G. PHENOMENOLOGY AND STRUCTURE OF ETHNIC IDENTITY OF THE PERSON IN EARLY ADOLESCENCE / Theory and Practice of Modern Psychology 2020, No. 1, Vol. 2. <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2020.1-2.32> (in Ukrainian)
20. YAVIR ISKRA Borys. Identities / Zbruch, 12.11.2014 URL: <https://zbruc.eu/node/29060> (in Ukrainian)
21. Yatsyna Olena Fedorivna. PHENOMENOLOGY OF TRANSFERSIONAL IDENTITY / Journal "Perspectives and Innovations of Science" (Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine") No. 1(6) 2022. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1\(6\)-487-498](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-1(6)-487-498) URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/964/963> (in Ukrainian)
22. Wilber Ken. The Spectrum of Consciousness // URL: <https://www.crisrieder.org/thejourney/storage/2024/06/The-Spectrum-of-Consciousness-Ken-Wilber.pdf>.

The article was received by the editors 17.01.2026
The article is recommended for printing 30.04.2026

The article was revised 27.02.2026
This article published 25.05.2026